

LA PREMSA CULTURAL EN EL PERÍODE 1980-1995

Sitxe Moral

Aquestes ratlles de referència sobre la premsa cultural en aquest període de quinze anys són una part d'un treball més extens i, per tant, existeixen altres publicacions que, ben segur, que altres autors les inclourien aquí. Ens hem guiat per fer aquest treball en les pautes utilitzades ja en un treball publicat a l'any 1981 al Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer.

Vilanova i la Geltrú té una llarga tradició en publicacions, que com moltes altres coses quedà estroncada amb la guerra civil. Mica en mica s'anà recuperant aquesta tradició. En el camp de la premsa cultural la ciutat ha viscut del mite de dues grans revistes, PRISMA i, potser en menor grau, THEMIS, sense voler destruir els mites pensem que en aquests moments hi ha diversos títols que tenen una qualitat molt digna.

Som conscients que les anàlisis haurien de ser més profundes, així com esmentar les causes i objectius de les publicacions i les circumstàncies que van portar a la seva desaparició. Ho farem si gaudim de la benvolença dels responsables de la publicació en altres ocasions. Cal finalment assenyalar que el treball no pretén ser ni l'únic ni el definitiu. Són notes que caldrà anar aprofundint i treballant.

Vagi per endavant que considerem a tota publicació un producte del camp cultural ja que en ella hi ha voluntat de creació i per altra banda respon sempre a activitat intel·lectual per més que la qualitat d'alguna d'elles sigui més que discutible. Ara bé en aquest epígraf hem volgut assenyalar aquelles revistes que tenen un contingut intel·lectual o bé són fruit d'estudis històrics o sociològics. En aquest sentit alguna de la premsa que hem assenyalat dins de la premsa institucional o associativa podrien tenir aquest caràcter de premsa cultural, en destaquen dos títols: FI DE SEGLE, revista auspiciada des de la regidoria de cultura amb voluntat de ser plural i d'esdevenir una eina de debat teòric. Aquesta publicació que va recollir alguns dels aspectes de la política cultural endegada des del govern municipal va tenir diversos formats i èpoques i en algunes ocasions va aparèixer dins de GUIANOVA, una publicació també municipal d'informació ciutadana. FI DE SEGLE tingué la virtut d'abordar alguns temes de discussió ciutadana des d'una òptica de la cultura. El segon títol és la revista GRAN PENYA, aquesta revista que seguí les característiques de FOMENT -la majoria dels responsables provenien d'aquella entitat-, sorgí com a revista de la societat Gran Penya, fou una revista amb una exquisida presentació formal a tot color sobre paper de gran qualitat. La revista tractà diversos temes relacionats amb les arts i la cultura a la nostra ciutat, amb articles de col·laboradors amb visions plurals i diverses. Un sobtat canvi de junta fruit d'una profunda crisi a la societat acabà amb la vida de la publicació.

Reembres, núm.13. Any 1997. Pàgs.11-18.

Durant el període entre el 50 i el 80 hi ha pocs exemples de premsa cultural, algunes poques publicacions dedicades a la poesia i a estudis concrets van aparèixer. En aquest període estudiat aquí hi ha dos grups clarament diferenciats de les publicacions de caràcter cultural. Per una banda un seguit de publicacions realitzades amb medis més aviat minsos però amb una gran càrrega ideològica i reivindicativa i un segon grup en el què destaquen publicacions amb un aspecte formal molt acurat i amb un contingut més de reflexió i discussió més que no de reivindicació.

Al primer camp hi podrien haver publicacions del tipus ATENEU, REVOLTA, LLETRAGRA, que són publicacions on els articles culturals des d'una perspectiva progressista i en alguns casos fins i tot radicals van acompanyats d'informacions relacionades amb el món de la poesia o del llibre. D'aquest grup podríem destacar la publicació CELOBERT, revista dedicada exclusivament a la poesia i a l'assaig literari en la que s'apleguen un conjunt de poetes joves locals que donen a conèixer la seva producció a través de les pàgines d'aquesta publicació. Alguns d'aquests autors publicaran després reculls de poemes individualment. Altra publicació cultural dedicada al món de les arts és GARGOT, revista editada per l'alumnat i professorat de l'Escola d'Art de Vilanova, hi conviuen articles de crítica artística i de creativitat. També hi ha censada la publicació EL LLAPIS, que és la primera revista a Vilanova sobre temes educatius del que seria el naixement de l'Escola de la Ciència, projecte vehiculat per diversos professors i mestres que volien cercar un autèntic centre de debat cultural a l'entorn de l'educació, dissortadament va quedar en un bon intent sense que reeixís definitivament, posteriorment sorgiran altres revistes o òrgans informatius vinculats a l'educació com el «Ei, el full!» del Grup de Mestres del Penedès-Garraf i la publicació informativa del Centre de Recursos Pedagògics, adreçada als i a les professionals de l'educació. Aquestes publicacions com seccions de caire cultural que publiquen altres revistes de les associacions diverses constitueixen un exemple de la voluntat d'esforç d'uns determinats col·lectius amb voluntat i ganes de treballar però amb pocs recursos de tot tipus.

Del segon grup que hem comentat de revistes culturals en destacaríem fonamentalment quatre: LA CARPETA, PRIMERA EDICIÓ, TGV, REEMBRES, quatre publicacions de caire diferent però totes amb un interès molt gran des d'un punt de vista d'apreci del contingut de les revistes. Dissortadament tampoc, la majoria d'elles han tingut una durada continuada.

LA CARPETA és una publicació de l'Institut d'Estudis Penedesencs de caire literari i d'assaig. Té una presentació molt acurada i dissenyada modernament va omplir un buit important en la migrada representació d'aquestes publicacions en l'àmbit d'actuació propi de l'Institut. No es pot considerar una publicació estrictament vilanovina, com totes les que fa l'IEP, però la vinculació d'alguns autors així com la presència d'una seu permanent de l'IEP fa que la consignem en aquest apartat. Els autors i autores que omplen les seves planes són de reconeguda trajectòria en el món de la literatura i alguns d'ells i d'elles tenen

publicada una extensa obra. En l'actualitat fa temps que no es publica LA CARPETA amb la regularitat que inicialment s'havia fet. Caldria també fer esment de la publicació Gran Penedès, del mateix Institut d'Estudis Penedesencs, és una clara mostra de premsa cultural, d'investigació i de divulgació de la cultura al nostre territori. Essent de caire supracomarcal, en deixem constància sense entrar-hi a fons ja que no és l'objectiu d'aquest breu treball.

PRIMERA EDICIÓ, aquesta publicació editada pel Centre d'Estudis de la Biblioteca-Museu Balaguer és hereva de l'antic BUTLLETÍ que a principis dels vuitanta publicava la seva darrera edició. L'entrada a la junta d'aquest Centre d'Estudis va comportar també un canvi en la metodologia de treball que junt a l'esperit investigador va considerar que la difusió era una assignatura pendent de la majoria dels centres d'estudiosos de Catalunya, ja que molts treballs i estudis resten oblidats o bé triguen molts anys a veure la llum. Amb l'edició de PRIMERA EDICIÓ es pretén donar sortida a un seguit de treballs ja realitzats o a estudis molt concrets sobre temes de la ciutat amb un ampli ventall temàtic que agafés des de la sociologia fins a la gastronomia però amb la fluïdesa que dona una publicació més sovintejada que l'antic BUTLLETÍ. Té una edició molt cuidada i una ampla gamma d'il·lustracions. Al llarg dels números que van sortir hi ha uns índexs força interessants que són d'obligada consulta a l'hora de fer o ampliar determinats estudis de la ciutat. La crisi associativa va colpir també al Centre d'Estudis i a les darreries dels vuitanta va desaparèixer com a entitat. Amb posterioritat s'han fet diversos esforços per recuperar el Centre sense però que tinguessin massa èxit. Queda però aquesta publicació que va ser un interessant revulsiu en el món de les publicacions de caire cultural.

«TGV. Revista d'Humanitats» és un apreciable intent de consolidar una revista del pensament pensada i editada a Vilanova però amb voluntat d'esdevenir una revista d'abast nacional i distribuïda pels canals habituals de les revistes. La fundació de TGV és fruit del col·lectiu Spoudaios, col·lectiu que tenia com a objectiu el treball de dinamització cultural, d'empresa de serveis culturals i així varen tenir un paper destacat en la realització de diverses exposicions i en l'organització d'alguns cicles de xerrades i conferències. La majoria del col·lectiu provenia de l'editorial vilanovina El Cep i la Nansa, i per tant la tasca editorial no els hi era aliena. TGV ja hem dit és una publicació d'un alt nivell intel·lectual amb aportacions teòriques de diversos autors i amb traduccions d'articles apareguts en publicacions europees. Va tractar en els diversos exemplars de problemàtiques ciutadanes i polítiques i també va editar textos d'autors literaris. TGV pretenia finançar-se bàsicament amb un bon coixí de subscriptors i amb les aportacions institucionals per anar cercant un públic i uns compradors fidels. L'operació no va resultar tan fàcil i després de quatre números va desaparèixer deixant un regust agre dolç perquè era un projecte prou interessant però mancat d'una infraestructura empresarial potent que l'ajudés a mantenir-se. És sens dubte un dels productes de premsa cultural més acurats que s'han produït a Vilanova i la Geltrú.

El fenomen de REEMBRES cal explicar-lo des d'un punt de vista d'aventura personal d'un col·lectiu molt vinculat al desaparegut Centre d'Estudis i vinculat per història i tradició al món de la recerca històrica. REEMBRES és una publicació que surt quan hi ha material suficient per omplir un número, no es qüestionen el tema de les aportacions institucionals i es distribueix a mà pels seus responsables. És, sens dubte, doncs, un cas atípic de la premsa cultural que no cerca cap afany de notorietat i és més un exercici de plaer intel·lectual que no pas la recerca de cap reconeixement. En aquest moment n'han sortit una desena d'exemplars amb un seguit de treballs d'interès demostrat en el camp de la història local i per altra banda s'han dedicat treballs monogràfics a autors i pintors desapareguts. És d'una presentació formal acurada i constitueix un element preuat entre les persones que segueixen de prop el món de les investigacions.

Aquestes quatre publicacions que hem esmentat formarien part d'aquest grup de premsa cultural amb un interès més que notable i per tant han de tenir un lloc destacat en aquest catàleg. Vilanova i la Geltrú, o millor, els vilanovins i vilanovines atents i atentes als esdeveniments culturals i als canvis de la pròpia història vivíem sota la síndrome i el mite de les publicacions culturals de la pre-guerra, això es concretava en la revista PRISMA, tot el paradigma de la forma i el contingut intel·lectual. Sense voler trencar aquest mite, sense voler menystenir en absolut aquella publicació creiem que aquestes que acabem d'esmentar estan a l'alçada i al nivell de publicacions de caire cultural de primer ordre. Però això sí, cal constatar que una vegada més, llevat de REEMBRES, parlem d'edicions tancades, parlem doncs d'un passat, immediat, si es vol, però records, feliços records. Però el cert és que de records no es pot viure i entenem que una ciutat com la nostra necessita d'una publicació de caràcter cultural forta i compromesa amb els temps que vivim.

CARACTERÍSTIQUES DE LES PUBLICACIONS:

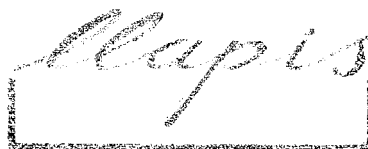
TÍTOL:	REVOLTA
SUBTÍTOL:	Ateneu Llibertari
IMPRESSIÓ:	multicopista
PÀGINES:	10, amb il·lustracions
FORMAT:	31 x 21 cm
APARICIÓ:	1981
PERIODICITAT:	irregular
LLENGUA:	castellà i català
COMENTARI:	Publicació de l'Ateneu Llibertari de Vilanova i la Geltrú, que comenten temes propis d'aquesta ideologia i també donen informació de les activitats que es portaran a terme. Vilanova va tenir durant els anys 30 una certa tradició llibertària vinculada sobretot als treballadors de diverses indústries de la ciutat.

TÍTOL: CELOBERT
SUBTÍTOL: Revista de literatura
IMPRESSIÓ: offset
PÀGINES: 80, la portada il·lustrada
FORMAT: 21,5 x 15,5 cm
APARICIÓ: desembre de 1982
PERIODICITAT: exemplar únic
LLENGUA: català i castellà
COMENTARI: Revista literària editada pel Col·lectiu Literari. Compagina els treballs de creació amb la investigació i crítica sobre autors coneguts. El consell de redacció està format per: J. P. Callejón, Carles Ill, Abel A. Murcia i José Sánchez. Té una acurada presentació formal i un nivell de contingut molt interessant.

TÍTOL: LLAPIS
SUBTÍTOL: Revista comarcal de temes educatius
IMPRESSIÓ: offset
PÀGINES: 28
FORMAT: 24,5 x 17 cm
APARICIÓ: 1984 (?)
PERIODICITAT: irregular
LLENGUA: català
COMENTARI: Òrgan de debat i informació pedagògica, editada per l'Escola de la Ciència amb el suport de l'ICE i l'Ajuntament de Vilanova. És de les poques iniciatives de caràcter divulgatiu del món de la pedagogia que es troben entre les publicacions locals en aquests darrers anys.

TÍTOL: LLETRAGRA
IMPRESSIÓ: multicopista
PÀGINES: 8, la portada il·lustrada
FORMAT: 29 x 21 cm
APARICIÓ: 1984
PERIODICITAT: exemplar únic
LLENGUA: català i castellà
COMENTARI: Revista poètica anònima, on un seguit de joves autors publicava, de manera precària de mitjans, la seva producció literària d'una qualitat més que notable en alguns treballs.

TÍTOL: GARGOT
SUBTÍTOL: Revista d'arts
IMPRESSIÓ: offset
PÀGINES: 28, amb il·lustracions
FORMAT: 21 x 29 cm
APARICIÓ: juliol de 1985
PERIODICITAT: irregular
LLENGUA: català
COMENTARI: Revista editada pels alumnes de disseny gràfic de l'Escola d'Art de Vilanova i la Geltrú. Aquesta revista està oberta a la col·laboració d'autors locals i manté una línia innovadora pel que fa a la forma i al contingut de les col·laboracions.

GARGOT

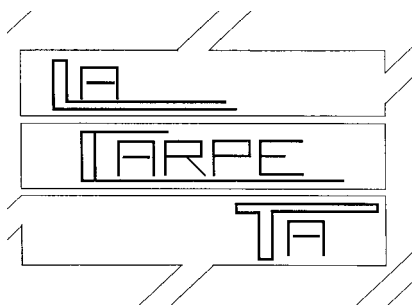
TÍTOL: PRIMERA EDICIÓ
SUBTÍTOL: Centre d'Estudis Biblioteca-Museu Balaguer
IMPRESSIÓ: impremta amb il·lustracions
PÀGINES: 50
FORMAT: 29 x 21 cm
APARICIÓ: novembre de 1987
(núm. 1 no numerat)
PERIODICITAT: irregular
LLENGUA: català
COORDINADOR: Ricard Belascoïn
COMENTARI: El Centre d'Estudis era una entitat fundada a principis dels anys 50, que actuava com a suport actiu intel·lectual del Museu Balaguer.
En diverses èpoques havia publicat diversos butlletins amb treballs d'investigació. Aquesta publicació té un format més àgil, és a dir, com una revista, però el contingut continua essent de treballs d'investigació.

**PRIMERA
EDICIÓ**

TÍTOL: GRAN PENYA
SUBTÍTOL: Revista Socio-Cultural
IMPRESSIÓ: impremta
PÀGINES: 48
FORMAT: 29 x 21,5 cm
APARICIÓ: agost de 1988
PERIODICITAT: trimestral (?)
LLENGUA: català
COMENTARI: Revista de l'entitat Gran Penya, molt ben editada i il·lustrada a tot color. Vol entroncar amb la llista de publicacions de qualitat de la nostra ciutat. Hi col·laboren socis i altres persones de la ciutat.

**Gran
Penya**

TÍTOL: LA CARPETA
IMPRESSIÓ: impremta
PÀGINES: 46, amb il·lustracions
FORMAT: 32 x 24 cm
APARICIÓ: 1989
PERIODICITAT: irregular
LLENGUA: català
COMENTARI: Revista de lletres i arts, publicada per l'Institut d'Estudis Penedesencs, que recull un seguit d'articles d'interès cultural.

TÍTOL: TGV
SUBTÍTOL: Revista d'humanitats
IMPRESSIÓ: impremta, amb il·lustracions i publicitat
PÀGINES: 44
FORMAT: 29,5 x 21 cm
APARICIÓ: 1992
PERIODICITAT: trimestral
LLENGUA: català i castellà
DIRECTOR: Joan Benet, J. C. Duran, J. Sánchez (consell editorial)
COMENTARI: Revista publicada pel col·lectiu SPOUDAIOS, sorgit de l'editorial El Cep i la Nansa. Aquesta és una publicació amb molt contingut intel·lectual i amb pàgines de creativitat literària. Tenia una forma molt acurada, i la seva durada va ser d'uns 4 números. En el primer número inclou un manifest amb la declaració d'intencions del col·lectiu.

Large, bold, black letters spelling 'TGV'. The letters are in a serif font and are set against a white background.

TÍTOL: REEMBRES
SUBTÍTOL: Plecs d'història i cultura
IMPRESSIÓ: impremta, offset ràpid, amb il·lustracions
PÀGINES: irregular, tot en funció del text
FORMAT: 25,5 x 18,5 cm
APARICIÓ: abril de 1993 núm. 1
PERIODICITAT: irregular
LLENGUA: català
REDACCIÓ: Josep Ferrer Serra, M. Ll. Orriols Vidal, Ferran Sanz Lou i Xavier Sorní Esteva
COMENTARI: Reembres fa una declaració oberta a tothom. Publicació que no es ven i es fa una distribució en els indrets on hi ha més possibilitats de ser llegida.

Large, bold, black letters spelling 'REEMBRES'. The letters are in a serif font and are set against a white background.

Reembres és una publicació que conté articles històrics o de cultura relacionats amb Vilanova, sense excloure la universalitat. Es publica quan es disposa de suficient material. Té un interès especial donat que els temes tractats suposen aportacions inèdites sobre Vilanova.

TÍTOL:	EI. EL FULL!	
SUBTÍTOL:	Grup de mestres del Penedès -MPP- Garraf	
IMPRESSIÓ:	multicopista i fotocòpies	
PÀGINES:	2/4	
FORMAT:	29,5 x 21 cm	
APARICIÓ:	maig de 1990	
PERIODICITAT:	irregular	
LLENGUA:	català	
COMENTARI:	Ei. El Full! és un butlletí intern del Grup de Mestres del Penedès -secció Garraf-, conté informació relativa a la vida associativa i a les activitats d'aquest col·lectiu. Fa també comentaris referents a les diverses polítiques d'ensenyament.	